

KOTOPOLULLA

- JÄRJESTÖT KUMPPANEINA KOTOUTTAMISESSA -

**Taalintehdas erottuu
kotouttamisen mallikylänä**

s.5

**Kotouttamistarjotin on oiva työkalu
kunnille ja järjestöille s.25**

KOTOPOLULLA: Järjestöt kumppaneina kotouttamisessa

TEM oppaat ja muut julkaisut 11/2018
ISSN 2342-7914 (painettu)
ISBN 978-952-327-335-1 (painettu)
ISSN 2342-7922 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-327-336-8 (verkkojulkaisu)

Julkaisija:
Työ- ja elinkeinoministeriö
Alueet ja kasvupalvelut, Kotouttaminen
Puh. 029 516 001
www.tem.fi

Toimitus, ulkoasu ja taitto: Viestintä Oy Drum
Paino: Grano 8/2018
Kuvat: Maija Astikainen,
Heli Blåfield ja Jarkko Mikkonen
Kannen kuva: Heli Blåfield
Kuvassa: Amina ja Riim AlSharkat
sekä Marianne Jokinen

Sisällys

s. 5

s. 10

s. 14

s. 19

Pääkirjoitus: Vain yhdessä voimme onnistua	4
Taalintehdas on kotouttamisen mallikylä	5
Maa- ja kotitalousnaiset ja Martat järjestivät tekemistä koko perheelle	8
Mahdin nuoret auttaa Suomeen tulleita muslimeja	10
Miehet ja naiset kaipaavat erilaista apua	13
Liikunta yhdistää eri taustoista tulevia ihmisiä	14
Kokemusasiantuntija tarjoaa vertaistukea	17
Vertaisohjaaja voi kertoa Suomen yhteiskunnasta	18
Monikulttuurikeskukset oppivat toisiltaan	19
Isot ja pienet järjestöt jakavat osaamistaan	22
Tukihenkilö auttaa perhettä arjen pyörteissä	24
Viranomaiset ja järjestöt tähtäävät samaan maaliin	25

Vain yhdessä voimme onnistua

Maahanmuutto Suomeen on viime vuosina lisääntynyt, ja tilanne pysyy todennäköisesti samanlaisena lähivuosina. Tällä hetkellä Suomessa on noin 250 000 ulkomaan kansalaista ja ennusteiden mukaan vuonna 2030 jo yli puoli miljoonaa. Koska maahanmuutto lisääntyy, on maahan muuttaneiden kotouttaminen yhteiskuntaamme entistä tärkeämpää.

KOTOUTTAMINEN EI OLE VAIN VIRKAMIESTYÖTÄ

vaan monialaista, yhteiskunnan eri sektorit ylittävää yhteistyötä. Usein se on arkista toimintaa, kohtaamisia ja vuorovaikutusta, jotka vaikuttavat sekä tulijaan että vastaanottavaan yhteiskuntaan. Julkishallinnolla on kotouttamisessa oma tehtävänsä, mutta rinnalle tarvitaan myös muita toimijoita kuten järjestöjä, yrityksiä, naapurustoja sekä muita yhteisöjä.

Valtion kotouttamisohjelman yhteyteen on laadittu kumppanuusohjelma, jonka tarkoituksena on lisätä kotouttamisen monialaista yhteistyötä ja vahvistaa eri toimijoiden roolia tässä työssä. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) koordinoi kumppanuusohjelmaa ja tukee ja luo rakenteita uudelle kotouttamistoiminnalle ja yhteistyömuodoille.

OSANA KUMPPANUUSOHJELMAA TEM rahoitti vuosina 2016–2017 eri järjestöjen ja yhteisöjen kotouttamista edistävien hankkeiden toimintaa. Tässä julkaisussa esitellään hankkeiden tekemää työtä sekä kerrotaan opituista asioista. Julkaisun tavoitteena on painottaa järjestöjen merkitystä kotouttamisen kumppaneina ja resursseina sekä kiittää ja tehdä näkyväksi sitä tärkeää työtä, mitä järjestöt ja yhdistykset tekevät. Järjestöillä on usein juuri oikeanlaista osaamista sekä tietoa ja taitoa siitä, miten kotouttamista voidaan parhaiten tukea arjessa.

Toivomme julkaisun kannustavan eri tahoja sekä yhteistyöhön että oppimaan toisiltaan. Toivomme sen myös innostavan eri toimijoita miettimään, miten ne voisivat osallistua ja kehittää kotouttamista tukevaa toimintaa omissa organisaatioissaan.

Kotouttaminen kuuluu kaikille!

Sonja Hämäläinen
Maahanmuuttojohtaja
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hymy ja hei riittävät!

Kun Kemiönsaaren kuntaan saapui parin vuoden välein yhteensä 40 kiintiöpakolaista Syyriasta, Taalintehtaan kyläläiset halusivat tietää ensimmäisenä, miten tulijoita tulee tervehtiä. Parin vuoden aikana sekä paikalliset että kotoutujat ovat oppineet toisiltaan paljon.

Syyriasta Suomeen muuttaneet Ahmad AlSharkat ja tämän poika Taher maalasivat perheen yhteisen taulun. Työtä ihailee Marjut Haapanen.

TAALINTEHTAAN pakolaiskoordinaattori **Sini-Tuulia Nummisen** ja Suomen kylät ry:n Koko kylä kotouttaa -hankkeen koordinaattorin **Marjut Haapasen** kohdatessa raikuu nauru. Kaksi naista ystävystyi tehtyään yhteistyötä vuonna 2017.

– Etsimme Suomen kylät ry:n hankkeessa kotoutumistyötä tekevää kylää, joka olisi valmis kertomaan arjestaan muillekin kunnille ja kylille. Taalintehtaan saaristokylä erottui alusta asti muiden joukosta, joten raportoimme kylän kuulumisia kahdeksalla uutiskirjeellä ympäri Suomen keväästä joulukuun, Haapanen kertoo.

Haapanen kiittää, että Taalintehtaalla oli onni saada Numminen pakolaiskoordinaattorikseen. Hän on lähestynyt kotoutumista maalaisjärjellä ja luovalla ongelmanratkaisukyvyllä.

– Kun saimme tiedon, että tänne tulee kiintiöpakolaisia, soittelivat kyläläiset minulle ja kyselivät kaikenlaista. Moni mietti esimerkiksi, miten tulijat pitää kohdata vaikka lähikaupassa. Totesin, että kannattaa hymyillä ja sanoa hei, Numminen naurahtaa.

Hän järjesti Taalintehtaan virastotalolla pakolaisryhmien saavuttua avoimet tapaamiset, joihin kutsuttiin sekä syyrialaiset että kyläläiset sekä tulkki. Tapaaamisessa sai kysellä kaikkea, mikä mieltä askarrutti.

– Paikallinen aikuisopisto järjesti pakolaisille myös kevyen suomen kielen kurssin, jossa toisena

” Suomi otti meidät vastaan valkoisessa morsiuspuvussa. Maata peitti puhdas lumi.

opetuskielenä suomen lisäksi oli arabia. Samalla kotoutujat kävivät läpi perusasiat Suomen yhteiskunnasta, Numminen kertoo.

VUONNA 2016 KEMIÖNSAARELLE tullut **AI Sharkatin** seitsemänhenkinen perhe todistaa, että Nummisen opit menivät perille. Perheen isä **Ahmad** ja äiti **Amina** kertovat, että heitä tervehdittiin kylällä hymy huulilla.

– Myös koko Suomi otti meidät vastaan valkoisessa morsiuspuvussa, sillä kun tulimme tänne helmikuussa, maata peitti puhdas lumi, Ahmad AI Sharkat kertoo.

Perhe on omien sanojensa mukaan viihtynyt Kemiönsaarella hyvin. Arki on toki täällä erilaista kuin Syyriassa.

– Suomessa kunnioitetaan kelloa ja pidetään kiinni periaatteista, Ahmad AI Sharkat tiivistää.

Kemiönsaaren kunta teki päätöksen, että syyrialaisille opetetaan suomea, vaikka paikkakunnalla

Koko kylä kotouttaa -hankkeen koordinaattori Marjut Haapanen (vas.) ja Taalintehtaan pakolaiskoordinaattori Sini-Tuulia Numminen ystävystyivät tehtyään työtä yhdessä.

Syyrialaisien kommunikoinnin apuna toimi aluksi myös maalaustaide.

suurin osa puhuu ruotsia. Tämä siksi, että maahan muuttaneiden olisi helpompi integroitua Suomeen.

Kaikki AI Sharkatin perheen viisi lasta käyvät suomenkielistä koulua. Isän mielestä tärkeintä perheelle on oppia kieli.

– Meillä on Syyriassa sanonta, että lue niin paljon, että hukut. Nyt kun koulut ovat lomilla, lapset lukevat suomenkielisiä kirjoja.

NUMMINEN JA HAAPANEN KIITTÄVÄT kyläläisten avointa ja innostunutta asennetta maahan muuttaneita kohtaan.

– Hyvä asenne tekee Taalintehtaasta kotoutumisen mallikylän. Ehkä saaristossa on totuttu tulijoihin ja menijöihin ja toisaalta etäisyyksien vuoksi siihen, että kukaan ei pärjää yksin, Haapanen pohtii.

AI Sharkatin täysi-ikäisille pojille **Rasimille** ja **Rasimille** on ollut tärkeää löytää kavereita kylän sähly- ja jalkapalloseurasta sekä erilaisia vapaaehtoistoimia. Toinen pojista on kesätöissä ruokakaupassa ja toinen auttaa metsätöissä.

Numminen muistuttaa, että kunnassa on myös opittu syyrialaisilta paljon.

– Kun paikallinen kansalaisopisto esitteli syyrialaisille toimintaansa, syyrialaiset alkoivatkin markkinoida, mitä kaikkea he voisivat opettaa kylässä, kuten matonkudontaa, ruuanlaittoa ja hennatatuointia.

KEMIÖNSAARELLA ASUU myös monia taiteilijoita ja artesaaneja. Suomen kieltä syyrialaisille opettanut **Marianne Jokinen** mietti, miten voisi kommunikoida oppilaidensa kanssa ja päätti hyödyntää kuvataidetta opetuksessa. Hän otti myöhemmin yhteyttä myös **Sari Kippilään**, joka opettaa lapsia kuvataidekoulussa. Naiset järjestivät syyrialaisille perheille maalaustunnin kesken suomen kielen opetuksen.

– Alkuun moni arkaili maalausta, mutta myöhemmin osa alkoi esimerkiksi käsitellä sotaa maalauksissaan, Kippilä kertoo.

Erityisesti AI Sharkatin perheen vanhemmat osoittivat lahjoja maalaustaiteesta ja innostuivat maalamaan vapaa-ajallaan.

– Aminalle ja Ahmadille järjestettiin syksyllä oma näyttely Taalintehtaalla. Näyttelyn maalauksia myytiin runsaasti ja varat käytettiin Syyrian hyväksi, Jokinen kertoo. ■

Mitä voin tehdä kotoutumisen onnistumiseksi?

- Hymyile ja tervehdi – toimi kuten toimit muidenkin naapurien, tuttavien tai ystävien kanssa.
- Kutsu kotoutujat mukaan järjestämäsi toimintaan. Kysy myös, haluaisivatko he järjestää itse jotain.
- Jos yhteinen kieli puuttuu, muista viittomien, kuvien, eleiden ja hymyjen voima!

Lue lisää Kylätoiminta ry:n Kotouttamis- ja kohtaamisvinkkejä kylätason toimijoille -julkaisusta osoitteessa:

https://www.kylatoiminta.fi/uploads/images/tiedostot/Kyselyraportti_small_auk.pdf

AI Sharkatin perheen poika Ramez, äiti Amina, poika Taher, isä Ahmad ja tytär Riim ovat saaneet uusia ystäviä Taalintehtaan pienestä kylästä.

Kuva: Marjatta Pikkarainen

Kerälän ympäristön maatalousnaiset järjestivät Kainuuseen tulleille syyrialaisperheille yhteisen retken Hailuodon kauniisiin maisemiin.

Koko perhe voi kokata, sienestää tai käydä vaikka metsäkävelyllä

Maa- ja kotitalousnaiset sekä Martat kehottavat ottamaan maahan muuttaneet rohkeasti mukaan järjestön omaan toimintaan. Suurin osa tekemisestä sopii hyvin kaikille.

SINIKKA PYYKKÖNEN Maa- ja kotitalousnaisiin kuuluvasta Kerälän ympäristön maatalousnaisista vastaa puhelimeen Kainuusta, Suomussalmelta. Vuonna 2016 pienelle paikkakunnalle sijoitettiin viisi pakolaisperhettä Syyriasta. SPR järjesti asiasta tiedotustilaisuuden ja vetosi sen yhteydessä paikallisiin järjestöihin: mitä niissä voitaisiin tehdä maahan muuttaneiden avuksi niin, että kotoutuminen uudessa kotimaassa lähtisi käyntiin?

– Keksimme, että järjestämme ruokakurssin, jossa tehdään suomalaista kasvisruokaa. Paikalle kutsuttiin kaikki tänne tulleet perheet. Miehet kokkasivat toisessa päässä keittiötä ja naiset toisessa. Osa porukastamme vahti perheiden lapsia, sillä vilskettä riitti, Pyykkönen muistelee.

MAA- JA KOTITALOUSNAISISSA järjestettiin saman tapaista toimintaa ympäri Suomen kahdeksan eri maakunnan alueella. Järjestö halusi ottaa maahan muuttaneet osaksi järjestön omaa toimintaa ja murtaa näin ennakkoluuloja paikallisten ja tulijoiden välillä. Samalla haluttiin myös lisätä tulijoiden halukkuutta jäädä maaseudulle asumaan.

Pyykkönen kertoo, että tapaamisissa avattiin luonteva polku ystävystymiseen järjestön jäsenten ja kotoutujien välille. Suomussalmella päätettiin jopa järjestää perheille yhteinen linja-autoretki Hailuotoon, joka olikin syyrialaisien ensimmäinen pidempi matka Suomessa.

– He olivat retkestä todella mielissään. Yksi rouva pyysi jopa autossa puhelinnumeroni, jonka annoin, vaikka ei meillä ole yhteistä kieltäkään, jolla puhua!

” Jos kunnalla on tarjota pienikin apuraha, siitä voi olla iso apu.

MYÖS MARTTA-JÄRJESTÖ HALUSI kantaa kortensa kekoon vuonna 2015 ja järjestää tulijoille mielenkiintoista tekemistä ja tutustuttaa heidät näin myös paikkakunnan ihmisiin. Toimintaan lähti mukaan kymmenen paikkakuntaa Sallasta Hämeenlinnaan. Kehittämispäällikkö **Terhi Lindqvist** Martoista kertoo, että usein paikallisten marTTYyhdistysten ensimmäinen haaste oli saada yhteys maahan muuttaneisiin.

– Pienellä paikkakunnalla tulijat on yleensä helppo löytää, mutta isoissa kaupungeissa voi olla haastavaa saattaa järjestöt ja kotoutujat yhteen. Kuntien kannattaisikin olla aktiivisesti järjestöihin yhteydessä ja selvittää, millaista apua sieltä voisi saada, hän vinkkaa.

Martoissa on järjestetty sekä erikseen räätälöityä kerhotoimintaa kotoutujille että kutsuttu heitä mukaan yhdistysten normaaliin toimintaan.

– Toki voi olla, että esimerkiksi sieniretkellä tarvitaan tulkkia, mutta suuri osa toiminnasta sopii kaikille. Suositua oli esimerkiksi ruuanlaitto ja yhdessä syöminen, erilaiset käsityöt sekä viljely-palstoilla viljely ja luontoretket.

SEKÄ MARTAT ETTÄ MAA- JA KOTITALOUSNAISET totesivat hankkeiden päätyttyä, että järjestön jäsenten ja maahan muuttaneiden välille syntyi aitoja

Lapset Ibrahim Haj Issa (vas.), Mohamad Alnabhan ja Amina Badanji nauttivat yhdessä Sinikka Pyykkösen kanssa kokkausillan antimista.

ystävyyssuhteita. Sinikka Pyykkösestä tärkeintä järjestöissä on pysyä iloisena ja positiivisena. Tulijoilta voi oppia yhtä paljon kuin heille voi opettaa. – Saimme viiden järjestön naisen kanssa kutsun kuusivuotiaan pojan syntymäpäiville, johon tietenkin menimme mielellämme. Siellä pöydät notkuivat herkuista, Pyykkönen kertoo.

Terhi Lindqvist toivoo, että kunnat pitäisivät järjestöt mielessä, kun tarvitaan apua kotoutujien tueksi. Urheilu, kalastaminen, luonnossa liikkuminen ja kokkaaminen kiinnostavat monia yli kulttuurirajojen.

– Ja jos kunnalla on tarjota vaikka pienikin apuraha esimerkiksi kokkauskurssin raaka-aineiden hankintaa varten, voi siitä olla iso apu. Myös järjestöjen kannattaa ottaa kuntaan aktiivisesti yhteyttä ja kertoa, mihin kaikkeen maahan muuttaneet voisi ottaa mukaan. ■

Kaksi faktaa Suomen luonnosta

1. Jokamiehen oikeudet kuuluvat kaikille

Jokaisella on oikeus nauttia luonnosta vapaasti kävellen, pyöräillen ja hiihtäen maanomistuksesta riippumatta. Lisäksi saat uida, soutaa ja yöpyäkin luonnossa tilapäisesti.

Sinulla on myös oikeus pilkkiä ja onkia sekä kerätä kukkia, luonnonmarjoja ja sieniä. Varmista kuitenkin aina, että tiedät, mitä keräät ruuaksi – osa marjoista ja erityisesti sienistä on vaarallisia.

2. Vastaavasti myös jokamiehen velvollisuudet kuuluvat jokaiselle

Jokamiehen oikeudet eivät ole voimassa piha-alueilla tai niiden läheisyydessä, eikä kotirauhaa saa rikkoa. Maanomistajalle tai luonnolle ei saa aiheuttaa vahinkoa.

Tarkemmin jokamiehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin kannattaa tutustua osoitteessa:

[www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Jokamiehenoikeudet\(16989\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Jokamiehenoikeudet(16989))

Lähde: Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys ry:n luonto-opas Ensi askeleet Suomen luontoon

Identiteetti- kriisi seläte- tään yhdessä

Mahdin nuoret -järjestö kohtaa viikoittain Suomeen tulleita musliminuria. Tavoitteena on auttaa nuoria kiinteäksi osaksi yhteiskuntaa niin, että he voivat silti säilyttää juurensa ja uskontonsa. Järjestö on myös rakentanut sillan poliisin ja maahanmuuttajanuorten välille.

Nuorten naisten Mina Bahmanpourin (vas.), Zahra Alimyn ja Hajar Mahdavin pyörittämä järjestö auttaa musliminuria osaksi yhteiskuntaa niin, että he eivät kadota juuriaan.

ISLAMILAISEN KULTTUURIKESKUKSEN matolla Helsingissä istuu kolme nuorta naista, joista jokainen tietää, miten vaikeaa on yhdistää muslimin ja suomalaisen identiteettiä. Naiset ovat pyörittäneet vuodesta 2016 Resalatin islamilaisen yhdyskunnan avulla Mahdin nuoret -järjestöä, joka tekee musliminurten kanssa kotoutumista edistävää työtä. Toiminnan kantavana ajatuksena on auttaa nuoria osaksi yhteiskuntaa niin, että he eivät kadota juuriaan.

– Monilla musliminurilla on Suomessa identiteettikriisi. He eivät tiedä, millaisia heidän tulee olla. Etenkin suomalainen juomakulttuuri on nuorille iso ongelma, sillä muslimille alkoholinkäyttö on kiellettyä. Haluamme tarjota heille paikan, josta voi löytää samanhenkisiä ihmisiä, sanoo Mahdin nuorten rahastonhoitaja **Mina Bahmanpour**.

– Oman identiteetin löytäminen tarkoittaa sitä, että on hyväksyttävä, että on muslimina länsimaassa. Se on haastavaa, sillä ympärillä on paljon ystäviä, jotka tekevät asioita, joita itse ei voi tehdä, sanoo Mahdin nuorten puheenjohtaja **Zahra Alimy**.

Nuorten toiminnan alkuun sysännyt imaami **Abbas Bahmanpour** tietää, miksi identiteetin tukeminen on kotouttamistyössä ensisijaisen tärkeää.

– Taannoin uutisoitiin paljon Suomesta Isikseen liittyneistä nuorista. Nuoret tarvitsevat hyväksyntää ja ovat helposti johdateltavissa väärään suuntaan, jos he eivät saa tukea oman identiteettinsä rakentamiseen kahden kulttuurin välissä.

NUOREN IDENTITEETTI RAKENTUU monista palasista, joiden saaminen kohdalleen on kotoutumisen edellytys. Palasista tärkeimpiä ovat kieli, koulutus ja työllistyminen.

– Kotoutumisen suurin haaste tulijoille on kieli. Me tarjoamme tulkkausta sekä toimintaa myös omalla kielellä. Tämä pehmentää alkushokkia, minkä jälkeen on helpompaa opiskella suomea, Abbas Bahmanpour sanoo.

Mina Bahmanpourin mukaan moni nuori maahan muuttanut oppii suomen kielen varsin nopeasti. Sen jälkeen heillä on jo kova halu päästä koulutukseen ja työn pariin.

– Haluamme auttaa heitä etenemään siihen koulutukseen, johon he toivovat pääsevänsä. Nuoret tarvitsevat tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista ja tukea oman koulutuspolun löytämiseen erilaisia

väyliä pitkin. Aina pelkkä koulun tuki ei tähän riitä.

Abbas Bahmanpourin mukaan vaikeudet oppia kieltä ja päästä töihin synnyttävät kierteen, joka voi johtaa nuoren syrjäytymiseen.

– Nopea työllistyminen antaa tulijalle tunteen, että okei olen täällä, kuulun tähän yhteiskuntaan ja kannan korteni kekon.

VAIKKA SUOMESSA ON noin 70 000 muslimia, tulijan voi olla vaikea löytää tietoa siitä, miten islamilaista elämäntapaa voi täällä harjoittaa. Siksi Mahdin nuoret kokosivat taskuoppaan, jossa on kerrottu muun muassa, missä pääkaupunkiseudulla voi tulla vihityksi, mistä ostaa halal-lihaa ja millä uimarannalla miehet ja naiset voivat käydä erikseen. Oppaassa on kerrottu myös perusasioita Suomesta, kuten työnteosta, lastenhoidosta, armeijasta ja terveydenhuollosta.

”Nuoret tarvitsevat tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista ja tukea koulutuspolun löytämiseen.

Kun keskusteluun nousee Suomessa esiintyvä islamofobia, nauravaiset naiset vakavoituvat. Mina Bahmanpourin mukaan islamofobia on etenkin nuorille vaikea asia käsitellä.

– He joutuvat miettimään täällä ensi kertaa rasismiin liittyviä asioita. Erityisesti nuorena, kun ollaan haavoittuvaisia ja on kova tarve kuulua joukkoon, se voi olla identiteetin rakentumiselle hyvin haitallista.

Moni nuori on Mahdin nuorten tilaisuuksissa ker-tonut tuntevansa, ettei ole haluttu Suomessa. Huoli syrjäytymisestä on saanut Mahdin nuoret yhteistyöhön viranomaisten, kuten poliisin kanssa.

– Yhteistyö on toiminut hyvin: Jos poliisilla on huolenaiheenaan jokin henkilö, he ovat tulleet puhumaan meille. Ja jos meitä huolestaa jonkun ihmisen käytös, olemme kertoneet siitä poliisille, Abbas Bahmanpour kertoo.

Abbas Bahmanpourin (vas.) mukaan vaikeudet oppia kieltä ja päästä töihin synnyttävät kierteen, joka voi johtaa nuoren syrjäytymiseen.

MAHDIN NUORET TEKI YHDESSÄ poliisin kanssa myös poliiseille suunnatun koulutusvideon, jossa käsitellään sitä, millaisia asioita muslimeja kohdattaessa voi tulla eteen ja mitkä asiat voivat synnyttää väärinkäsityksiä.

– Jos muslimi ei esimerkiksi halua kätellä vastakaista sukupuolta, se ei välttämättä johdu epäkohteliaisuudesta, vaan syy voi olla säädyllyisyys, Abbas Bahmanpour sanoo.

Poliisi myös toivoo, että poliisikouluun hakeutuisi yhä enemmän maahanmuuttajataustaisia nuoria, ja on siksi käynyt puhumassa koulutuksesta Mahdin nuorten tilaisuuksissa.

Muslimien integroiminen aktiiviseksi osaksi yhteiskuntaa on Mahdin nuorten päätavoitteita. He ovat jalkautuneet toreille puhumaan muslimeille suomalaisesta yhteiskunnasta ja järjestäneet muun muassa verenluovutusta.

– Verenluovutuksen teemana oli ”olen muslimi ja lahjoitan”. Kannustimme ihmisiä näkyväksi osaksi tätä yhteiskuntaa, Zahra Alimy sanoo.

Mina Bahmanpour uskoo, että pienillä teoilla on suuri vaikutus.

– Vaikka aina ei näytä siltä, että toiminnallamme saavutetaan suuria tavoitteita, pinnan alla työllä on iso merkitys. Kun pystymme varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisemään ongelmia, säästymme paljon myöhemmin. ■

Mahdin nuoret tunnetaan näistä

- Tukipuhelin
- Muslim survival guide -opas
- Koulutusvideo poliiseille
- Koulutukseen ja työllistymiseen liittyvä apu
- Tulkkaus
- Läpsykerho
- Kesäleirit
- Ajatusfoorumit
- Illanvietot
- Ruusujen jakaminen naistenpäivänä
- Kaakaon jakaminen toreilla ja puhe yhteiskunnasta
- Verenluovutusta teemalla ”olen muslimi ja lahjoitan”

Perheenäitikin haluaa näkyä ja kuulua

Miehillä ja naisilla on usein keskenään erilaisia tarpeita kotoutumisessa. Kun miesten kanssa lähdetään heti liikkeelle koulutuksen ja työn etsimisestä, naisia on ensin rohkaistava tekemään päätöksiä.

Somaliliiton kotoutumishankkeessa huomattiin nopeasti, että maahan tulijoissa on yksi selkeä ryhmä, joka jää avun ulkopuolelle: kotona olevat äidit. Niinpä apu haluttiin suunnata nimenomaan heille.

– Etenkin somalinaisten koulutustaso on usein hyvin alhainen verrattuna miehiin ja kielitaito on heikompi. Siksi räätälöimme naisille ohjelman, jossa opeteltiin perusasioita, kuten tiedonhakua sekä koulutukseen ja työharjoitteluun liittyviä asioita. Myös tietotekniikan käyttäminen on monille naisille uutta, joten opettelimme paljon alkeistason digitaitoja, kertoo Somaliliiton entinen puheenjohtaja **Arshe Said**.

Usein lastenhoito ja kotiaskareet vievät naisten aikaa. Lasten kanssa voi olla vaikeaa myös osallistua tilaisuuksiin.

– Järjestimme lastenhoitoa kielikurssien ajaksi. Lisäksi räätälöimme äideille yksilöllistä koulutusta juuri niille päiville, kun lapset olivat hoidossa, Said kertoo.

MYÖS MONIKULTTUURIJÄRJESTÖJEN yhteistyöverkosto Monihelin vetämissä hankkeissa huomattiin, että kotoutumisen edistämisen kannalta on tärkeää jakaa lastenhoidon vastuuta tasaisemmin isien ja äitien kesken.

– Tulijoiden kulttuureissa on usein vallalla perinteisempi sukupuolijako, joten kotoutumisessa pyritään saamaan molemmat vanhemmat kiinnostumaan esimerkiksi lasten koulunkäynnistä, sanoo toiminnanjohtaja **Riitta Salin** Monihelistä.

Somaliliitto järjesti naisille opetusta muun muassa tietokoneen käytöstä. Yhdessä opeteltiin myös tiedonhakua ja muita digitaitoja.

Sukupuolten tasa-arvo kuulostaa yksinkertaiselta asialta, mutta vaatii naisilta yleensä täydellisen ajattelun muutoksen. Salinin mukaan naiset hakevat voimaantumisen tunnetta ja ajatusta, että he voivat itse vaikuttaa siihen, millaiseksi heidän elämänsä muodostuu.

– Yhtäkkiä he tajuaavat, että heillä on oikeus tehdä itse päätöksiä siitä, ketä äänestävät ja miten aktiivisia he ovat yhteiskunnallisesti.

Arshe Said kutsuu tätä positiiviseksi muutokseksi kohti itsenäisyyttä.

– Usein nainen toteaa kotoutumisen yhteydessä, että tässä yhteiskunnassa hänen ei tarvitse olla miehestään niin riippuvainen. Sen jälkeen hän lähtee opiskelemaan kieltä ja hankkimaan työtä, Said sanoo. ■

Pallokenttä voi antaa potkua kotoutumiseen

Liikunta-aktiivisuus ja urheiluharrastukset eivät ole virallisia mittareita maahan muuttaneiden kotouttamisen onnistumisessa. Kokemusten ja tutkimusten mukaan urheilun ohella opitaan kuitenkin kieltä, verkostoidutaan ja tutustutaan paikallisen kulttuurin tapoihin.

Liikkukaa! ry:n joukkueen pelaajat Ezana Mame (vas.) ja Ilari Äijälä jakavat innostuksen jalkapalloon.

MITÄ ON ONNISTUNUT KOTOUTUMINEN?

Liikkukaa! ry:n toiminnanjohtaja **Christian Thibaultilla** on vastaus valmiina.

– Jos ihminen viihtyy, hän on kotoutunut. Viihtymistä lisää merkittävästi mieluisan urheiluharrastuksen löytyminen, hän toteaa.

Liikkukaa! ry on monikulttuurisen liikuntakentän asiantuntija- ja katto-organisaatio. Heidän vuosina 2016–2017 toteuttamansa Kolmospesältä kotoutumaan -hankkeen tavoitteena oli vahvistaa mukana olleiden järjestöjen hallintoa, markkinointia, verkostoitumista ja kehittää vapaaehtoistoimintaa moninaisemmaksi.

– Koulutimme urheiluseuroja moninaisuuden johtamiseen, opastimme maahanmuuttajajärjestöille käytännön asioita ja autoimme suunnittelemaan hallinto-, markkinointi- ja varainhankintatoimenpiteitä. Lisäksi järjestimme paneelikeskusteluita, liikunnallisia tapahtumia ja hankkeen päätyttyä palkitsemistilaisuuden.

MONINAISUUS JA MONIKULTTUURISET joukkueet

eivät ole pelkkää sanahelinää. Tulevaisuudessa urheiluseurojen on houkuteltava maahanmuuttajia mukaan toimintaansa, jos ne aikovat kasvaa ja menestyä.

– Tulos on hyvä motivaation lähde. Moninaisuus tuo urheiluun merkittävän määrän energiaa, kontakteja, ideoita ja näiden myötä myös tuloksia, Thibault sanoo.

Maahanmuuttajien saaminen mukaan järjestöjen tai seurojen toimintaan ei kuitenkaan aina ole ihan yksinkertaista. Mistä heidät tavoitetaan ja miten innostetaan osallistumaan?

– On tärkeää tunnistaa nuoriin vaikuttavat henkilöt eli mielipidevaikuttajat: vanhemmat, kaverit, maahanmuuttajataustaiset urheilijat tai vaikuttajat. Seuraava askel on saada heidät kiinni – useimmiten maahanmuuttaneiden omat verkostot ovat paras kanava viestien välittämiseen.

Liikkukaa! ry on järjestänyt vanhempainiltoja maahanmuuttajaryhmille, jotta eri kulttuureista tulevat vanhemmat saataisiin ymmärtämään liikunnan merkitys lasten ja nuorten kotoutumisessa.

– Olemme törmänneet tilanteisiin, joissa vanhemmat kokevat urheiluharrastuksen ajanhukkana, eivätkä halua kannustaa lapsiaan osallistumaan harjoituksiin. Kun vanhemmat saadaan ymmärtämään liikunnan ilo ja jopa työllistävä vaikutus, pääsevät lapset treeneihin.

KUN IHMISET ERI MAISTA JA KULTTUUREISTA

kohtaavat, ei sattumuksilta vältytä. Liikkukaa! ry on vuosien varrella oppinut, että hauskimmat tarinat tapahtuvat yhdessä, eikä niitä voi suunnitella etukäteen.

– Kerran järjestimme Salibandyliiton moninaisuus-koulutusta, jossa oli mukana ihmisiä myös Olympiakomiteasta. Samaan aikaan yhteistyöjärjestöllämme Unipapuaalla oli lapsivieraita Indonesiasta. Ajattelin, että voisi olla hauskaa pyytää heidät piipahtamaan koulutuksessa – muutama lapsi, Indonesian suurlähettiläs ja järjestön edustajat voisivat kertoa terveiset Indonesiasta, Thibault muistelee.

”Kun vanhemmat ymmärtävät liikunnan ilon, lapsetkin pääsevät treeneihin.

Kävikin niin, että tulijoita oli yhteensä 25. Etujassapaikalle tullut porukka pisti seminaariohjelman uusiksi: 20 minuutin tervehdys venyi tunnin mittaiseksi, keskustelu ja kysymykset pulppusivat.

– Eiväthän indonesialaiset edes tienneet, mitä salibandy on. Tästä yhteensattumasta lopputuloksena oli, että Unipapua, Salibandyliitto ja muut seminaariin osallistuneet saivat runsaasti oppia ja uusia kontakteja. Yhteistyö näiden toimijoiden välillä jatkuu edelleen.

Urheilu yhdistää eritaustaisia ihmisiä – kentällä kaikki ovat vain pelaajia.

” Eiväthän indonesialaiset edes tienneet, mitä salibandy on!

Monikulttuuristen urheiluseurojen ja moninaisuuden lisäämisestä kiinnostuneiden liikuntatoimijoiden kanssa työskentely on antoisaa ja hauskaa, mutta myös vaativaa. Liikkukaa! ry on kohdannut toiminnassaan turhautumista ja ennakkoluuloja.

– Koen, että hankkeemme onnistui, koska yksikään hankkeeseen osallistunut seura ei ole lopettanut toimintaansa. Tämä voi kuulostaa vitsiltä, mutta ei ole sitä. Meidän hankkeidemme ja verkostojemme ulkopuolella monet seurat lopettavat, sillä rahaa on vähän ja hallinnolliset rutiinit voivat tuntua vierailta. Meillä on kuitenkin monia onnistumistarinoita, jotka kannustavat kaikkia seuroja lisäämään moninaisuutta toimintaansa. Teettämiemme tutkimusten mukaan hankkeemme ovat lisänneet osallistumisaktiivisuutta. Apua järjestötoiminnan kehittämiseen voi kysyä vaikka minulta suoraan, Thibault lupaa. ■

SEITSEMÄN VINKKIÄ MONINAISUUDEN JOHTAMISEEN

1. Tehkää moninaisuussuunnitelma. Tasa-arvoisuus ja moninaisuus ovat asioita, joiden pitää näkyä järjestön kulttuurissa ja toimintatavoissa, ei pelkästään rivinä papereissa. Asettakaa selkeät tavoitteet.
2. Älkää hoppuiko. Antakaa moninaisuuden onnistumiselle kaksi kolme vuotta aikaa.
3. Käykää kursseilla, kouluttautukaa.
4. Miettikää omia ennakkoluulojanne ja myöntäkää ne. Ennakkoluuloista voi päästä yli vain, jos ensin tunnustaa niiden olemassaolon.
5. Ottakaa eri taustoista tulevia ihmisiä mukaan toiminnan kaikkiin vaiheisiin: ideointiin, suunnitteluun, huoltoon, markkinointiin, peleihin.
6. Johtajat, olkaa roolimalleja. Johtajan pitää kiinnittää erityistä huomiota siihen, kenen häihin osallistuu, kenen kotona vieraillee, kenet nostetaan puheissa esille.
7. Kertokaa kaikille, että organisaationne muuttuu moninaiseksi.

Christian Thibault nähdään jalkapallokentällä itsekin aina tilaisuuden tullen.

Liikunta tukee kotoutumista

- Kantaväestön ja ulkomaalaistaustaisten kohtaaminen liikunnan parissa madaltaa kynnystä tutustua, sillä kielitaito ei ole liikkueissa pääosassa. Liikunta luo yhteiseen tekemiseen perustuvia sosiaalisia suhteita.
- Ulkomaalaistaustaiset harrastavat Suomen koko väestöön verrattuna suunnilleen saman verran kuntoliikuntaa. Poikkeuksena ovat kuitenkin Lähi-idästä, Pohjois-Afrikasta ja muualta Afrikasta kotoisin olevat naiset: he harrastavat huomattavasti vähemmän liikuntaa verrattuna muuhun väestöön.
- Tutkimusten mukaan liikuntaharrastukset tukevat myös pakolaisten hyvinvointia ja kotoutumista. Liikunta voi tuoda sisältöä arkeen, edistää terveyttä ja auttaa uusien sosiaalisten suhteiden muodostamisessa.
- Pakolaisille suunnattuja liikuntapalveluja käyttävät lähinnä nuoret miehet. Pakolaisnaisten liikuntaharrastuksen esteenä voivat olla esimerkiksi kodinhoito, vain naisille suunnattujen liikuntavuorojen ja -ryhmien vähyyks sekä peittävä pukeutuminen.

Lähteet:

Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa – PALOMA-käsikirja (THL 5/2018).

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 (Tilastokeskus 2015)

Kokemusasiantuntija toimii linkkinä kahden kulttuurin välillä

Kokemusasiantuntijan avulla on mahdollista helpottaa uuteen maahan ja kulttuuriin tutustumista ja kotoutumista. Samaa kieltä puhuvan tai samanlaisen polun kulkeneen ihmisen kanssa voi opetella vaikka uimaan tai käydä metsäretkellä.

FOLKHÄLSANIN MÅNGKULTURELL FOLKHÄLSA

-hanke ja Yhteiset Lapseemme ry:n Kotouttavan kerhotoiminnan hanke ovat oivia esimerkkejä siitä, miten vertaistukea tarjoamalla on onnistuttu auttamaan maahan muuttaneita löytämään uusia harrastuksia ja verkostoja Suomesta.

Mångkulturell Folkhälsa -hankkeen tavoitteena oli kotouttaa maahan muuttaneita Suomen ruotsinkielisillä alueilla. Heidät haluttiin tuoda mukaan yhdistysten toimintaan jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Järjestön rekrytoimat 15 kokemusasiantuntijaa auttoivat Folkhälsanin paikallisyhdistyksiä huomioimaan kulttuurisia eroja ja maahan muuttaneiden tarpeita.

– Halusimme tuoda maahan muuttaneet osaksi paikallisyhdistysten normaalia toimintaa: uimakouluja, perhekahviloita ja muita tapahtumia, emmekä eristä heitä omaksi ryhmäkseen. Kokemusasiantuntijoiden apu oli tässä korvaamatonta, kertoo Pia Rosengård-Andersson Folkhälsanista.

” Kaikilla meillä on erityistaitoja, joita voi hyödyntää.

YHTEISET LAPSEMME RY:N Kotouttavan kerhotoiminnan hankkeessa maahan muuttaneista ja suomalaistaustaisista vapaaehtoisista muodostettiin työpareja.

– Malli toimi erinomaisesti. Meillä on ollut esimerkiksi retkitoiminnassa mukana Irakista tulleita vapaaehtoisia ja suomalaistaustaisia henkilöitä. Olemme käyneet tutustumassa kaupunkiin vastaanottokeskuksen väen kanssa. Mukana on ollut arabiaa tai kurdin

Yhteiset Lapseemme ry:n mukaan kotoutuminen on aina kahden-suuntaista. Auttajat oppivat samalla kun autettavatkin.

kieltä puhuva vapaaehtoinen, joka tuntee kulttuuria ja käytännön asioita sekä henkilö, jolla on tuntemusta esimerkiksi ympäristöstä ja liikennevälineistä, sanoo viestintä- ja vaikuttamistyön koordinaattori Irma Marttinen Yhteiset Lapseemme ry:stä.

Molemmat haastateltavat pitävät työskentelyä kokemusasiantuntijoiden kanssa erittäin suositeltavana.

– Kaikilla meillä on erityistaitoja ja osaamista, jota voi hyödyntää elämässä. Olen iloinen, että olemme löytäneet vapaaehtoisiksi myös maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, sillä heillä on tietämystä ja kokemuksia, joista on apua kotouttamisessa, Marttinen kertoo.

Folkhälsanin hankkeessa oli haasteena löytää riittävästi ruotsinkielisiä kokemusasiantuntijoita, mutta lopulta tavoitteet jopa ylitettiin.

– Yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa onnistui niin hyvin, että päädyimme palkkaamaan muutamia heistä vakituisiksi työntekijöiksemme. ■

Omat kokemukset auttavat vertaistoiminnassa

Auttamisen halu sai Somaliasta 27 vuotta sitten Suomeen kotoutuneen Hussein Absugen toimimaan vertaisohjaajana Itä-Vantaan Somalikulttuuriyhdistys ry:ssä.

Hussein Absuge on yksi Osaksi suomalaista kansalaisyhteiskuntaa -hankkeen (OSKA) vertaisohjaajista. OSKA-hanke oli vuoden mittainen, vuonna 2017 käynnistynyt hanke, jonka tarkoituksena oli kouluttaa maahanmuuttajataustaisten nuorten ja nuorisojärjestöjen yhteistoimintaan perustuvan Sateenvarjo ry:n jäsenjärjestöistä vertaisohjaajia maahan muuttaneille.

Yksi järjestöistä oli Itä-Vantaan Somalikulttuuriyhdistys ry, jonka toiminnassa Absuge on ollut mukana yhdistyksen perustamisvuodesta 1998 lähtien.

– Kun Vantaalle tuli paljon perheitä, halusimme perustaa yhdistyksen, joka auttaa heitä löytämään paikkansa, Absuge kuvaa.

VAPAAEHTOISET VERTAISOHJAAJAT koulutettiin OSKA-hankkeen aluksi kertomaan maahan muuttaneille suomalaisesta yhteiskunnasta.

Sateenvarjo ry järjesti koulutukset yhdessä lukuisien viranomaisten kanssa.

Tämän jälkeen vertaisohjaajat pitivät juuri maahan tulleille työpajamuotoisia koulutuksia, joiden tarkoituksena oli auttaa uusia tulijoita asettumaan ja kotoutumaan Suomeen. Kun koulutusta sai omalla äidinkielellä vertaisohjaajalta, jolla oli samanlainen tausta, helpottui mahdollisten ristiriitojen ja kulttuurisensitiivisten asioiden käsittely.

TYÖPAJOISSA ITÄ-VANTAAN Somalikulttuuriyhdistykselle selvisi, että nuoria kiinnostaa Suomen poliittinen järjestelmä. Absugen mukaan nuorille on tärkeää, että he saavat itse vaikuttaa, olla mukana ja esittää kysymyksiä. Itä-Vantaan Somalikulttuuriyhdistys on tähän mennessä järjestänyt neljä koulutusta, joihin on osallistunut 25 nuorta.

– Vertaisohjaajina annamme eväitä elämään omien kokemustemme avulla. On ollut myös hienoa nähdä, että monet koulutuksiin osallistuneista nuorista ovat lähteneet opiskelemaan ja saaneet siitä ponnetta tulevaan, Absuge kertoo. ■

Hussein Absuge kertoo, että somalinuoria kiinnostaa Suomen politiikka.

Solin (vas.), äiti M. Salehi ja täti K. Nesrin nauttivat yhteisleikistä Jyväskylän Monikulttuurikeskus Gloriassa.

Monikulttuurikeskuksissa autettavista tulee auttajia

Monikulttuurikeskukset ovat matalan kynnyksen paikkoja, joissa kohtaavat maahan muuttaneet ja kantasuomalaiset. Yhteistyöhanke opetti monikulttuurikeskukset tekemään entistä tiiviimpää yhteistyötä ja jakamaan ideoita. Jyväskylän Monikulttuurikeskus Gloriassa uudet ideat otettiin käyttöön esimerkiksi suomen kielen ryhmässä.

Kieltä voi oppia muualtakin kuin kirjoista. Kieliopas Raija Eronen (vas.) pelaili suomen oppijoiden Seyed Abbas Ndderin ja M. Salehin kanssa lautapeliä.

Gloriaan palaavat niin kielioppaat kuin kielen opiskelijatkin. Kuvassa Jeniza Ibañez (vas.) ja Samira Ali Mustafa.

Jyväskylän Monikulttuurikeskus Gloriassa on käynnissä yksi kevätkauden viimeisistä ABC-ryhmäpaamisista. ABC on Glorian ryhmä, jossa maahan muuttaneet opiskelevat suomen alkeita vapaaehtoisten kielioppaiden avulla. Kieliryhmien lisäksi Gloriassa tapahtuu paljon muutakin – käyntikertoja Gloriassa on vuosittain huimat 24 000 ja kävijöitä noin 4 000. Kymmenisen työntekijän, puolensadan harjoittelijan ja useiden satojen vapaaehtoisten pyörittämässä monikulttuurikeskuksessa toimi vuonna 2017 jopa 70 erilaista ryhmää.

– Otamme aina kotoutujan vastaan kysymällä, mikä juuri häntä kiinnostaa ja mitä hän haluaisi meillä tehdä. Kannustamme tulijoita myös kehittämään toimintaa itse, kertoo Glorian toiminnanjohtaja **Arja Seppälä**.

Monet Gloriassa apua kotoutumiseen saaneista ovat myöhemmin ryhtyneet vapaaehtoisiksi ja jakaneet omaa osaamistaan muille – ajan kanssa kävijöistä tulee siis tekijöitä. Yksi Gloriassa pitkään käyneistä ABC-ryhmäläisistä on **M. Salehi**.

– Gloriassa suorittamani harjoittelujakson jälkeen olen esimerkiksi tarjonnut vertaistulkkauksapua ja auttanut lastenhoidossa vanhempien opiskellessa tai hoitaessa asioitaan. Tänäpäin olen täällä tukemassa siskoani suomen kielen opiskelussa, Salehi kertoo.

VUONNA 2016 Suomen monikulttuurikeskukset syvensivät yhteistyötä muiden kanssa hankkeessa, jonka tarkoituksena oli jakaa työn hyviä käytäntöjä. Keskukset jakautuivat eri aihekokonaisuuksiin keskittyviin ryhmiin, joista kukin järjesti muille koulutuspäivän omasta teemastaan. Koulutuksiin osallistui yhteensä 20 monikulttuurikeskusta ja puhujiksi kutsuttiin myös esimerkiksi kaupunkien, yliopistojen ja muiden järjestöjen asiantuntijoita.

– Hankkeen ansiosta tutustuimme toisiimme paremmin ja pystymme tukemaan toisiamme entistä sujuvammin, Seppälä sanoo.

Keskukset saivat toisiltaan myös uusia ideoita toimintaansa. Toiset oppivat esimerkiksi, miten vapaaehtoisia voitaisiin kouluttaa vieläkin paremmin, ja toisille yhteistyö kirkasti, miten neuvontapalveluita voitaisiin tarjota monikielisemmin. Gloriassa opittiin hankkeen aikana, miten maahan muuttaneita voidaan parhaiten tukea yrittäjyyteen.

” Monikulttuurikeskuksilla on valtavasti osaamista, jota kuntien kannattaa hyödyntää.

– Kaikki keskukset ovat erilaisia. Yhteistyön aikana meille selkeytyikin, missä kukin on erityisen hyvä ja mitä osa-aluetta voitaisiin vielä kehittää, hanketta koordinoi Suomen monikulttuurikeskukset ry:n puheenjohtaja ja Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen monikulttuurisuustyön koordinaattori **Ville Elonheimo** toteaa.

GLORIASSA JÄRJESTETÄÄN TOIMINTAA aina perhekahvilasta nuorten työpajoihin, mutta monet kotoutujat tulevat keskukseseen oppimaan suomea. Moni Glorian suomen kielioppaista taas kertoo löytäneensä Gloriasta merkityksellistä tekemistä ja paikan, jossa pääsee tutustumaan muista kulttuureista tulleisiin ihmisiin.

Kielioppaana jo useamman vuoden toiminut **Iikka Pernu** käy Gloriassa kahdesti viikossa. Hän aloitti vapaaehtoistyön eläköidyttyään: tehtävä tuntuu tärkeältä, sillä siinä pääsee todistamaan ihmisten onnistumista ja kielitaidon kehittymistä. Tänäpäin Pernu tukee opiskelussa **Tore Molanderia**.

– Gloriassa kielioppailla on aikaa käydä kanssani alkeita läpi rauhassa, Molander kertoo.

Opiskelijoiden suomen kielen lähtötaso vaihtelee: osa puhuu suomea jo hyvin, osa opettelee ensimmäisiä sanojaan. Kuin yhdestä suusta kaikki kuitenkin kiittävät Gloriana erityisesti kiireettömyydestä.

Noin puolet Glorian kävijöistä on kantasuomalaisia ja puolet muualta muuttaneita. Ihmisen taustalla ei ole keskuksessa merkitystä.

MONIKULTTUURIKESKUKSET OVAT jatkaneet hankkeen päätyttyä tiivistä yhteistyötä: työntekijöistä on tullut toisilleen luotettuja kollegoita. Tämä on ollut erityisen arvokasta pienimmille, esimerkiksi vain yhden vakituisen työntekijän pyörittämille keskuksille.

Keskukset ympäri Suomea toimivat aktiivisesti myös muiden toimijoiden kuten järjestöjen, taidelaitosten, koulujen ja yritysten kanssa. Glorian väki kiertää esimerkiksi kouluissa kertomassa lapsille kansainvälisyydestä. Sekä Elonheimo että Seppälä ovat yhtä mieltä siitä, että yhteistyötä halutaan yhä lisätä moneen suuntaan.

– Monikulttuurikeskuksilla on kotouttamisessa valtavasti osaamista, jota kuntien kannattaa hyödyntää entistä enemmän. ■

Monikulttuurikeskuksen viisi hyvää käytäntöä kotouttamiseen

1. Kotoutuminen on aina kaksisuuntaista. Ihminen ei voi kotoutua ilman paikkaa, jossa hänet otetaan vastaan.
2. Kohdataan ihminen ihmisenä eikä tehdä oletuksia. Annetaan ihmisen kertoa itsestään se, mitä hän haluaa.
3. Kotoutujilla on osaamista, jota he mielellään jakavat muille. Mahdollistetaan tämä.
4. Kielen oppiminen on tärkeää, mutta lopulta kieli on vain väline muuhun toimintaan.
5. Yhdessä saadaan aikaan enemmän: ennakkoluuloton yhteistyö niin toisten monikulttuurikeskusten kuin muidenkin toimijoiden kanssa hyödyttää kaikkia.

Lähde: Jyväskylän Monikulttuurikeskus Gloria.

Kuva: Masi Herati

Väestöliitto ja Kesälukioseura tekivät yhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa ja totesivat, että yhdessä saadaan aikaan enemmän.

Isot ja pienet onnistuivat yhdessä

Monilla valtakunnallisilla järjestöillä on paljon erityisosaamista kotouttamisessa.

Pienemmät järjestöt puolestaan tavoittavat kotoutujat paikallisella toiminnallaan.

Väestöliitto ja Kesälukioseura ryhtyivätkin yhteistyöhön paikallisjärjestöjen kanssa.

MONELLE KOTOUTUJALLE seksuaaliterveys on puheenaiheena uusi, sillä kaikissa maissa ei jaeta siihen liittyvää tietoa. Myös kulttuuri- ja lainsäädäntö-erot maiden välillä ovat suuria. Jotta tieto saavuttaisiin tarvitsijat, käynnisti pitkään tasa-arvo- ja lähi-suhdetyötä tehnyt Väestöliitto ry vuonna 2016 hankkeen, jossa se jakoi osaamistaan paikallisjärjestöille.

– Ei riitä, että toteamme kaikkien olevan tasavertaisia. Kotoutujille tulee antaa mahdollisuus keskustella ja kysyä, mitä tämä käytännössä tarkoittaa,

kertoo Väestöliiton monikulttuurisuuden asiantuntija **Mina Zandkarimi**.

Hankkeeseen osallistui lukuisia järjestöjä neljältä eri paikkakunnalta. Paikalliset järjestöt rekrytoivat mukaan vapaaehtoisia, jotka Väestöliitto koulutti lähettiläiksi. Koulutuksen jälkeen lähettiläät jalkautuvat muun muassa vastaanottokeskuksiin kertomaan kotoutujille seksuaaliterveydestä. Väestöliitto oli lähettiläiden tukena pulmatilanteissa, ja pikkuhiljaa kasvoi lähettiläiden omakin osaaminen aiheesta.

” Kotoutujille tulee antaa mahdollisuus kysyä, mitä tasavertaisuus käytännössä tarkoittaa.

– Pääasia on, että asioista puhutaan, vaikka se olisi joskus vaikeaa, korostaa hankkeessa mukana olleen Lieksan somaliperheyhdistyksen kouluttaja **Anja Sarasoja**.

KOKEMUKSET YHTEISTYÖSTÄ OLIVAT niin kannustavia, että hanke sai jatkoa seuraavana vuonna, jolloin Väestöliitto laajensi toimintaa kolmelle uudelle paikkakunnalle. Kotoutujat kokivat, että tieto auttoi ymmärtämään suomalaista kulttuuria paremmin.

Lähettiläiksi onnistuttiin molempina vuosina innostamaan niin kantasuomalaisia kuin jo Suomeen kotoutuneita muualta muuttaneita, sekä miehiä että naisia. Tämä oli erityisen tärkeää, sillä monelle tavoiteltuista yli 2 000 kotoutujasta oli helpompaa ottaa vastaan tietoa samaa sukupuolta edustavalta lähettiläältä.

MYÖS KESÄLUKIOSEURA RY on tehnyt pitkään monikulttuurisuustyötä, josta kertynyttä osaamista se halusi jakaa pienemmille järjestöille. Vuoden 2016 hankkeessaan Kesälukioseura auttoi yhdessä afganistanilaissuomalaisen AFA ry:n kanssa vahvistamaan afganistanilaisyhteisöjen osaamista järjestötoiminnasta.

– Mukaan hankkeeseen tulleet paikallisjärjestöt eivät tunteneet toisiaan, eivätkä juurikaan tehneet yhteistyötä, kertoo Kesälukioseuran toiminnanjohtaja **Maija Kukkola**.

Yhteistyötä tehostaakseen Kesälukioseura ja AFA järjestivät 15 paikallisyhdistykselle koulutuksia, joissa lukuisat muut kokeneet järjestöt jakoivat käytännön tietoa yhdistystoiminnasta. Yhdessä järjestöt myös ideoivat tulevaa toimintaa ja miettivät esimerkiksi, miten ne voisivat paremmin tukea afganistanilaisnuorten kotoutumista.

Kesälukioseuran roolina oli toimia puolueettomana tapaamisten järjestäjänä. Keskustelut tiivistivät afganistanilaisyhdistysten suhteita, ja yhdistykset päättivät perustaa oman, afganistanilaisten yhdistysten liiton.

– Liiton kautta pystymme jatkamaan yhteistyötä. Tuemme myös paikallisyhdistysten perustamista

uusille paikkakunnille, sanoo AFA ry:n entinen puheenjohtaja **Hamed Shafae**, joka nykyään toimii puheenjohtajana Suomen afganistanilaisten yhdistysten liitossa.

VÄESTÖLIITON JA KESÄLUKIOSEURAN hankkeiden hyödyt olivat kaikille osapuolille pitkäkantoisia. Yhteistyön ansiosta Kesälukioseura tutustui paremmin afganistanilaiseen yhteisöön ja kulttuuriin, mikä on auttanut toiminnan järjestämisessä Afganistanista muuttaneille lapsille ja nuorille. Lieksan somaliperheyhdistys puolestaan jatkaa lähettilästoimintaa kahden Väestöliiton kouluttaman, nyt toimintaan palkatun työntekijän avulla ja järjestää nykyään koulutuksia kaikille kotoutujille. ■

Koulutusmateriaaleja seksuaaliterveydestä voi ladata maksutta Väestöliiton nettisivuilta:

<https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/nettikurssi-tasa-arvo-ja-seksuaa/>

Kuva: Rhinoceros Oy

Väestöliitto koulutti vapaaehtoisia puhumaan vaikeista mutta tärkeistä aiheista.

Kuva: MLL / Anna Autio

MLL:n tukihenkilötoiminnassa syntyy jopa elinikäisiä ystävyksiä.

Tukihenkilö auttaa vanhempia kotoutumaan

Lapsiperheiden kotoutumisen kannalta on tärkeää, että koko perhe saa tukea. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) koulutti vapaaehtoisia maahan muuttaneita perheummeiksi ja ystäviksi kotoutuville vanhemmille.

MLL tarjoaa kotoutuville vanhemmille kahdenlaisia tukihenkilötoimintaa. Perhekummitoiminta sopii erityisesti yksinäisille tai uupuneille vanhemmille, joilla ei ole riittävästi tukiverkostoa. Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminnassa taas kotoutuva äiti saa vertaistukea ja usein jopa elinikäisen ystävän. Tukihenkilö ja kotoutuja tekevät yhdessä arkisia asioita, käyvät esimerkiksi puistossa lasten kanssa tai vain juovat kahvia ja juttelevat.

Vuonna 2016 MLL koulutti yli 200 uutta vapaaehtoista perhekummeiksi ja ystäviksi pakolaistautaisille vanhemmille.

– Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminta on alun perinkin suunnattu kotoutuville. Halusimme kuitenkin myös perhekummitoiminnassa vastata paremmin kotoutuvien vanhempien tarpeisiin, kertoo MLL:n ohjelmajohtaja **Marie Rautava**.

KOSKA MLL:N PIIRIJÄRJESTÖT HALUSIVAT innostaa mukaan toimintaan sekä vapaaehtoisia että kotoutujia, ne tekivät tiivistä yhteistyötä kuntien kanssa. Kuntien avulla MLL tavoitti ihmisiä oppilaitoksissa, suomen kielen kursseilla ja kotouttamis-

ja monikulttuurikeskuksissa. Moni kiinnostui toiminnasta, kun kuuli siitä neuvolassa, päiväkodissa tai maahanmuuttajajärjestön tapahtumassa.

– Kannattaa jalkautua netin ulkopuolelle, jotta tavoittaa ihmiset, Rautava suosittelee.

MLL koulutti vapaaehtoiset, minkä jälkeen valtaosalle löytyi huolellisesti valittu pari. Vapaaehtoisen tukihenkilön merkitys kotoutumiseen on todettu suureksi: tukihenkilöstä kotoutuja saa vertaistukea tai ystävän, jonka kanssa voi harjoitella suomen kieltä.

TUKIHENKILÖTOIMINTA JATKUU MLL:SSA

entistä monikulttuurisempänä. Rautava kertoo, että nyt myös isät saavat enemmän tukea, sillä MLL:n Uudenmaan piirissä on alkanut Ystäväksi maahanmuuttajaisälle -toiminta.

– Kun tuemme vanhempia, varmistamme, että kieltä usein nopeammin oppivat lapset eivät joudu perheen asioiden hoitajiksi. ■

Lue lisää MLL:n tukihenkilötoiminnasta täältä:

<http://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/ystavaksi-maahanmuuttajaaidille-toiminta/>

Kaksin vahvempi

Perinteisesti viranomaisten ja järjestöjen toimintatavat eroavat toisistaan. Molempien tavoite kotouttamistyössä on kuitenkin sama: auttaa ihmisiä kotoutumaan onnistuneesti. Entä jos kaksi toimijaa kulkisivatkin käsi kädessä toisiltaan oppien?

Monet eri järjestöt tarjoavat maahan muuttaneiden kotoutumista tukevaa toimintaa, mutta tieto tekemisestä liikkuu muille toimijoille nihkeästi. Ratkaisuna tähän syntyi Suomen Punaisen Ristin (SPR) koordinoima työkalu, kotoutumistarjotin, jonka tavoitteena on kertoa järjestöjen monipuolisesta työstä kotoutumisen tukena.

Maahan muuttanut kotoutuu kuntaan, kun hän löytää oman yhteisönsä ja sellaiset palvelut tai harrasteet, joista on kiinnostunut.

TURVAPAIKANHAKIJANA maahan muuttaneen kotoutuminen on pitkä prosessi, jossa on monia vaiheita. Usein varhaisen kotoutumisen vaiheessa ihminen on vielä vastaanottokeskuksessa. Seuraava vaihetta kutsutaan alkuvaiheen kotoutumiseksi. Tässä vaiheessa hänelle järjestetään muun muassa kielikursseja ja muuta ryhmätoimintaa sekä uuteen kulttuuriin tutustumista. Kolmas vaihe ei enää liity varsinaisesti perinteiseen kotouttamistoimintaan, mutta on ratkaisevassa osassa kotoutumisen onnistumisen kannalta. Tällöin tiiviimmin mukana ovat koko yhteiskunta ja henkilön kotikunta. Kaksi ensimmäistä vaihetta antaa muuttaneelle valmiuksia edetä ja päästä mukaan paikalliseen tai yhteiskunnalliseen toimintaan.

– Tavoitteena on, että maahan muuttanut löytää oman yhteisönsä. Että esimerkiksi urheilusta kiinnostunut ihminen löytäisi vaikkapa jalkapallokerhon ja ruoanlaitosta kiinnostunut ihminen kokkikerhon. Kolmas kotoutumisvaihe määrittää sen, löytääkö ihminen paikkansa uudessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa, kertoo SPR:n maahanmuuttajaohjelman kehittäjäpäällikkö **Johanna Matikainen**.

Kotoutumistarjottimen tarkoituksena on, että viranomaiset ja järjestötoimijat selvittävät yhdessä, millaisia eri toimintoja kunnassa on jo olemassa maahan muuttaneille, mitä kenties tarvitaan lisää tai voivatko päällekkäiset toiminnot tehdä yhteistyötä.

Kotoutumistarjotin voi toimia apuna myös tilanteen kartoittamisessa sellaisissa kunnissa, joissa

ei vielä ole maahan muuttaneita, mutta kenties tulevaisuudessa tarvetta kotoutumista tukevalle toiminnalle. Kotoutumistarjotin-malli on ladattavissa ilmaiseksi SPR:n verkkokaupasta. Se voidaan täyttää sähköisesti tai tulostaa paperiseksi versioksi julisteen tapaan.

SPR TARJOAA KUNNILLE TUKEA kotoutumistarjottimen käyttöönottoon: se järjestää työpajoja, joihin kutsutaan kunnan kotoutumista tukevat toimijat. Tämän jälkeen kunta vastaa tapaamisista ja päivittää kotoutumistarjotinta.

Kotoutumistarjottimen avulla on jo nyt huomattu konkreettisia tuloksia eri kunnissa. Kuopiossa toimijoiden yhteen saattaminen on kantanut hedelmää, sillä Settlementti on antanut tilansa SPR:n vapaaehtoisten aloittamalle naisten ja lasten ryhmätoiminnalle. Vaasassa puolestaan vuoropuhelu eri toimijoiden välillä on syventynyt ja aikomuksena on sujuvoittaa järjestökentän vielä hajallaan olevaa toimintaa. Myös Juvalla on oivallettu eri kotouttamistoimijoiden runsas määrä. Kolmannen sektorin ja viranomaisten yhteistyö on tiivistynyt työpajojen jälkeen, mikä onkin kotoutumistarjottimen päätavoite.

JÄRJESTÖT TOIMIVAT USEIN vapaaehtoisten voimin. Kuntien haasteena onkin päivittää kotoutumistarjotinta, sillä järjestöjen jäsenten vaihtuvuus on suuri. Euroopan turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston rahoittaman Järjestöistä

” Kunnissa järjestöt tulisi nähdä tärkeänä osana kotoutumista tukevan työn kokonaisuutta ja ottaa mukaan työn suunnitteluun.

voimaa kotoutumiseen -hankkeen tarkoituksena on vahvistaa kolmannen sektorin ja viranomaistoimijoiden yhteistyötä, osaamista ja dialogia kotoutumista tukevissa palveluissa. Hanketta hallinnoi Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hanke avaa vuoden 2018 joulukuussa kotoutumisentukena.fi-verkkopalvelun, joka kokoaa paikkakuntaakohtaisesti yhteen järjestöjen, kuntien, oppilaitosten sekä muiden toimijoiden järjestämää matalan kynnyksen kotoutumista tukevaa toimintaa, joka on suunnattu maahan muuttaneille.

Sivusto tukee erityisesti maahanmuuttajia asiakastilanteissa kohtaavien työtä. Sivuston avulla he voivat ohjata asiakkaita tehokkaammin järjestöjen palveluihin. Sivusto on myös kotoutumista tukevien toimijoiden yhteisö ja yhteistyön paikka, jossa toimijat tukevat toisiaan ja löytävät uusia tapoja koordinoida ja kehittää alueellista yhteistyötä. Järjestöt puolestaan tavoittavat helpommin juuri ne ihmiset, joille heidän toimintansa tarkoitettu. Alueen palveluiden kokoaminen sähköiseksi palvelutarjottimeksi tarjoaa mahdollisuuden ajantasaiseen tietoon, joka on avointa kaikille.

– Haluaisimme, että kunnissa järjestöt nähtäisiin tärkeänä osana kotoutumista tukevan työn kokonaisuutta, ja ne otettaisiin mukaan myös työn suunnitteluun ja kehittämiseen, kuvaa Järjestöistä voimaa kotoutumiseen -hankkeen projektipäällikkö **Milla Mäkilä**.

Kotoutumisentukena.fi-sivuston pilottialueena toimii Uusimaa, mutta tarkoituksena on tulevaisuudessa laajentaa sivusto koskemaan koko Suomea.

Kotoutumistarjotin on ladattavissa ilmaiseksi SPR:n verkkokaupasta. Tarjotin saatiin valmiiksi vuonna 2016, ja arvion mukaan sen on ottanut käyttöön noin sata kuntaa eri puolilla Suomea.

<https://www.punaisenristinkauppa.fi/tuote/138/Jarjestonkotoutumistarjotin>

Kotoutumisentukena.fi-sivusto aukeaa joulukuussa 2018.

Viranomaisten ja järjestöjen kannattaa yhdessä hyödyntää Kotoutumistarjotin-mallia, joka auttaa selvittämään, millaisia toimintoja kunnassa on maahan muuttaneille.

Mistä on kyse?

Työ- ja elinkeinoministeriö rahoitti vuosina 2016–2017 järjestöjen toteuttamia hankkeita, joilla tuettiin maahanmuuttajien kotoutumista. Kerromme tässä julkaisussa 22 hankkeesta niissä mukana olleiden ihmisten tarinoiden kautta.

Julkaisun tavoitteena on tehdä näkyväksi hankkeiden työtä sekä viestiä järjestöjen erittäin tärkeästä merkityksestä kumppaneina kunnille. Järjestöillä on valtavasti osaamista ja tietotaitoa siitä, miten maahanmuuttajien kotouttamista voidaan tukea arjessa.

Toivomme julkaisun kannustavan eri toimijoita oppimaan toinen toisiltaan ja tekemään entistä tiiviimpää yhteistyötä.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kotouttaminen.fi
Integration.fi